עין משפט נר מצוה

לד א מיי׳ פ״ח מהל׳ מתנות עניים הל׳ ב סמג לאוין רפד:
לה ב מיי׳ שם הל׳ ג והלכה ה:
לו ג מיי׳ פ״ו מהל׳ שבועות הלכה ח סמג לאוין רמח טוש״ע י״ד סי׳ רכח סעיף כח:
לז ד מיי׳ פ״ב מהל׳ מאכלות אסורות הל׳ יד סמג לאוין קלב טוש״ע י״ד סי׳ פד סעיף ו:
לח ה מיי׳ שם הל׳ כג (וכרב אלפס מולין סוף פ״ג וביאור מרוך בזה דף רפג.):
לט ו מיי׳ שם:
מ ז מיי׳ שם פי״ז הל׳ לא ופ״ד מהל׳ דעות הל׳ ח סמג לאוין קמח טוש״ע א״ח סי׳ נב סעיף ב בהג״ה וסי׳ ג סעיף ח (וכרב אלפס בברכות פרק ג דף מז.):
מא ח מיי׳ פ״ב מהל׳ מאכלות אסורות הל׳ כט סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ קנו סעיף ו (וכרב אלפס שם):
מב ט מיי׳ פי״ט מהל׳ מאכלות אסורות הלכה כד:
מג י מיי׳ שם פ״י הל׳ כ:

תורה אור השלם

1. וּבְקַצְרְכֶם אֶת קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא כג כב
2. וְכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל: ויקרא יא מא
3. וְכֹל שֶׁרֶץ הָעוֹף טָמֵא הוּא לָכֶם לֹא יֵאָכֵלוּ:
דברים יד יט
4. וְהִבְדַּלְתֶּם בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה לַטְּמֵאָה וּבֵין הָעוֹף הַטָּמֵא לַטָּהֹר וְלֹא תְשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לְטַמֵּא: ויקרא כ כה
5. לֹא תֹאכַל לְאָכֵל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ:
דברים יב יז
6. כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת כָּל מַעְשַׂר תְּבוּאָתֶךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעְשֵׂר וְנָתַתָּה לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ:
דברים כו יב

לעזי רש״י

צייל״א [קינ״ל״א]. זחל.

מסורת הש״ס

ו) ג״ל דתניא, ב) ב״ק לד. סנהדרין פח. תמורה ו., ג) גיטין לו. [בכורות מו.], ד) פסחים כד. עירובין כח., ה) [נ״ל רבה], ו) [נ״ל רבה], ז) [כדפו״י הגי׳ רב יוסף אמר ר׳ יוחנן], ח) יומא פו., ט) [נדרים פד. ע״ש], י) נדרים פד. דמאי פ״ד מ״ג, כ) [חלה פ״ל מ״ג], ל) [נ״ל אל], מ) [ויקרא יא], נ) [ויקרא כ], ס) [כס״ל נוסף: כריתה], ע) [נ״ל בלא הדיה. מהרש״ל], פ) גירסת רש״ל שפיר לתרוייהו כו׳, צ) [וכ״כ הערוך בערך ביעיתא כשם השאלתות ועם דבשאלתות שלפנינו לא מצאתין],

גליון הש״ם

גמ׳ אכל פוטיתא. עיין מ״ק דף כ ע״ב תוס׳ ד״ה מייב: דש״ל ד״ה משום כדית נבילה שכשבולעו הוא מה. עיין תוס׳ דף קכ ע״ב כרש״י ד״ה נמי׳ ותוי״ל דנמלה זוטרא מיוחדים ומת בשעת הבליעה אבל לאחר אלים מיותיה:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ומשכחת לה: (ב) תוס׳ ד״ה (בע״א) התם וכו׳ בהדיה וגזלה ושבחת שבעונו אבל קשה דמשמע דמקשה פריך אף לר״ל מדנקט קיימו ולא קיימו וי״ל דלא פריך אלא לר׳ יוחנן אבל לר״ל אתא שפיר וקיימו נקט אגב גרדא כל״ל: (ג) ד״ה ביעיתא וכו׳ לאף על גב דהיכא דמשמע במים וכו׳ דלא הוה במים הוה עיקר: (ד) ד״ה ריסק וכו׳ אל דבר אינה אינה ד״ה ריסק וכו׳ אל דבר אינה אינה דכיון דמשמע: (ה) בא״ד ואכל אל דבר אינה אינה: (ו) בא״ד ואע״ג שאין בו לא איסור כולל: (ז) ד״ה ולא וכו׳ דכיון דנמיה:

מוסף רש״י

מצות פאה להפריש מן הקמה. דכתיב לא תכלה פאת שדה לקצר (ב״ק צד.) אלא הנח לפיהם והם יקצרוהו (סנהדרין פח.). מירחו. מתליה את הכרי בגרפה ומיזרה הוי גמר מלאכה למעשר (ב״ק צד.) ונתחייב במעשר דגמרה מלאכתו (סנהדרין פח.) דאיקבע למעשר ולתרומה (חתורה ו.). מעשר רנותן לו. מעשר כל מעשרותיו תחלה ואחר כך נותן לו פאה כדי שלא יפסיד עני, שאלו היה נותני קודם מירות, אע״פ שעני מלרף לקט שכחה ופאה הרבה ועושה מהן כדי פטור מן המעשר, שהרי הפקר הוא, אבל עכשיו שנתחייב בו בעל הבית נתחייב במעשר, דהכי אמרינן במקבת ברכות (מ:) לקט שכחה ופאה שעשאן בגורן הוקבעו (ב״ק צד. וכעי״ז סנהדרין שם). אף מפריש

התם גברא בר תשלומין הוא ושיעבודא דגר הוא דקא פקע והא איכא פאה דרחמנא אמר [1]לא תכלה פאת וגו׳ לעני ולגר תעזוב אותם וגו׳ (ו) דמשכחת לה בקיימו ולא קיימו ביטלו ולא ביטלו (ז)דתנן (ח)מצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרין לא הפריש מן העומרין מפריש מן הכרי עד שלא מירח מירחו מעשר ונותן לו כדרבי ישמעאל דאמר [8]אף מפריש מן העיסה ולר׳ ישמעאל נמי משכחת לה דאכל עיסה [2]אלא זאת ועוד אחרת אהא אבל אונם לא דהיכא אמרינן על דעת רבים אין לו הפרה לדבר הרשות [3]אבל לדבר מצוה יש לו הפרה כי הא (ז)דההוא מקרי דרדקי דהוה פשע בינוקי אדריה רב אחא ואהדריה רבינא דלא אשתכח דדייק כוותיה: והאוכל גבילות וטריפות שקצים ורמשים וכו׳: אמר רב יהודה [1]האי מאן דאכל ביניתא דבי כרבא מלקינן ליה משום [2]שרץ השורץ על הארץ ההוא דאכל ביניתא דבי כרבא ונגדיה רב יהודה (ד)אמר אביי [4]אכל פוטיתא לוקה ארבעה נמלה לוקה חמש משום שרץ השורץ על הארץ (ה)צרעה לוקה שש משום [3]שרץ העוף אמר רב אחאי (ו)המשהה את נקביו עובר משום [4]לא תשקצו אמר רב ביבי בר אביי (ח)האי מאן דשתי בקרנא דאומנא קא עבר משום לא תשקצו אמר (ט)רבא בר רב הונא (ט)ריסק תשעה נמלים והביא אחד חי והשלימן לכזית לוקה ו׳ ה׳ משום בריה ואחד משום כזית נבילה (י)רבא א״ר יוחנן אפילו שנים והוא רב יוסף אמר (כ)אפילו אחד והוא ולא פליגי הא ברברבי והא בזוטרי: אכל טבל ומעשר ראשון כו׳: אמר רב (ל)אכל טבל של מעשר עני לוקה כמאן כי האי תנא דתניא (מ)אמר ר׳ יוסי יכול לא יהא חייב אלא על הטבל שלא הורם ממנו כל עיקר הורם ממנו תרומה גדולה ולא הורם ממנו מעשר ראשון מעשר ראשון ולא מעשר שני ואפי׳ מעשר עני מנין ת״ל [5]לא תוכל לאכול בשעריך וגו׳ ולהלן הוא אומר [6]ואכלו בשעריך ושבעו מה להלן מעשר עני אף כאן מעשר עני ואמר רחמנא לא תוכל (נ)אמר רב יוסף כתנאי (ס)ר״א אומר אין צריך לקרות את השם על מעשר עני של דמאי וחכ״א

קורא

דלא״כ מאי פריך והרי משכונו של גר ומת הגר ומשני התם גברא בר תשלומין ושיעבודא דגר פקע ומאי שנא הא כיון דלא משלם א״כ ביטלו ולילקי וליכא נמי שתי רשעיות לכן נ״ל כדפירשתי כיון דגברא בר תשלומין וכל אימת דמשלם לא לקי הלכך לא משכחת ליה ביטלו אבל קשה לר״ל מיהא משכחת שפיר קיימו ולא קיימו כשב״ד הזהירו להחזיר ואומר שלא יחזיר ונראה למורי דודאי הכי נמי דמשכחת לה לר״ל אבל לרבי יוחנן דאמר זאת ועוד אחרת ומו לא הוא דאמר לטעמיה ביטלו ולא ביטלו אבל לר״ל משכחת לה שפיר (ב)והדיה (ג) והשבת הענבו אבל קשה דמשמע דמקשה פריך שפיר (ד)וקיימו נקט אגב גרדא: **ביניתא** דבי כרבא. פי׳ הקונטו׳ תולעת הנמצאת בכרוב ונקר׳ ביל״א (ה) וקשה דמאי קמ״ל פשיטא דשרץ גמור הוא ופר״ת ביניתא כמו דג קטן הנמצא במחרישה (ו) וקמ״ל דאע״ג (ז) דנמצא במים היה מותר לפי שיש לו קשקשים אפ״ה לוקה אע״ג דאי הוי במים עיהור: **ריסק** (ח) נמלים ואחד חי. פי׳ שלם אבל ולאי הוה מת דאי ר״ל מי ממש א״כ היאך משלים לכזית גבילות וא״ת ול״ל שיהא שלם בכזית ממנו ליליקי משום לאו דשרצים דלכך אתא אהילה דשרצים לומר דאי איכא כזית הרבה ואכל חד (ט) זית חייב דליכא למימר דאתא לומר דבעינן שיהא שלם דהא ליתא דנמלה כל שהוא חייב א״כ על כרחך אהילה אתא למידרש היכא דאיכא ה׳ איתים או ד׳ ואכל חד (י) מינייהו דחייב וי״ל לכך נקט אחד שלם דאיכא לאוי דשרצים דלא נכתבו בלשון אהילה ומאותם לא יצאו עד שיאכל הבריה שלימה אבל ולאי היכא דכתיב ביה לאו בלשון אהילה לקי אף כשהבריה אינה שלימה אבל קשה היכא ילטרף אותו שלם לכזית גבילות והלא אין איסור נבלה חל עליו דה״נ אמר במס׳ מעילה פרק קדשי מזבח (דף טו. ושם) דאין איסור נבילה חל על איסור (נבלת) בהמה טמאה וי״ל דהכא אתיא כמאן דאית ליה איסור חל על איסור דאיכא מאן דאמר דמשום נבלה טמאה וטהורה ואע״ג שאין (ו) איסור כולל ולא איסור מוסיף והטעם משום דמצינו דאיסור נבלה חל על איסור דאלב ואפילו למאן דלית ליה איסור חל על איסור כלל אמרינן נמי דטמאים מלטרפין מהאי טעמא [ועי״ע תוס׳ חולין לו: ד״ה וכ׳ יהודה]:

ואפילו שנים והוא. וא״ת ומאי חידוש הוא בשנים יותר מבעשר כיון דבשנים [והוא] איכא כזית וי״ל דקמ״ל רבותא טפי דכיון דעתה כשהוא חי שלם משלימו לכזית אע״פ שאם היה מרוסק כמו האחר לא היה משלימו לכזית אבל בט׳ נמלים דאיכא קגי אפילו מתרסקו כולם היה משלים שיש מהם הרבה:

ולא פליגי הא ברברבי הא בזוטרי. פי׳ ברברבי אחד והוא ולא ידענא (ז) כיון דנחית להכי לימא בחד לבד לוקה שם משום בריה ומשום כזית נבלה ושמא לא שכיח דבחד איכא כזית ורבנן מיבעי אפרושי מספק דלא צריך אלא אפילו לקרות עליו את השם ולומר מעשר עני של כרי זה יהא בלפונו או בדרומו נמי לא צריך:

קורא

טבל בעוד שהמעשר במוכו שכתב בו בשעריך: **אין צריך לקרות את השם.** [דאמרינן] (סוטה דף מח.) דיוחנן כה״ג שלא בכל גבול ישראל ולאה את עמי הארץ משודין על המעשרות חוץ מתרומה גדולה אמר להן לישראל בניי כשם שהתרומה במיתה כך הטבל במיתה עמד ותיקן הלוקח מעם הארץ יפרים כל המעשרות ומעכבן לעצמו ואוכל מעשר ראשון שהרי מותר לזרים ומעשר שני אוכלו בירושלים ואם שגת מעשר עני היא נאלנו ר׳ אליעזר וחכמים וקאמר ר׳ אליעזר דלא ממנו מעשר עני והק״ק לא תוכל לאכול מן העיסה. פאה, אם לא נתנה כבר, ואילו לת״ק מן העיסה, לא, דקנייה בשיעור והוי ממון שאין לו תובעים דעד שנתת דיסה לאו שיעור הוא, דאוכל היה כמו שהיה (ב״ק שם.) ואם בא עני ונטל כדי פאה משמעתא, ל״ר ישמעאל לא הוי גזל, לרבנן הוי גזל (סנהדרין שם). **דהוי פשע בינוקי.** מוכנון יותר מדאי (גיטין לו.) מלקה אותן ומתים (בכורות מו.). **אדריה רב אחא.** שלא ילמד עוד תיקונות (שם). **אכל פוטיתא.** שרץ המים קטן שאין בו כזית ואפילו הכי כיון דבריה היא אהילה היא ולוקה ד׳ מלקיות (ערובין כח.). **לוקה ארבעה.** בשרץ המים כתיב בתורת הבהמה שלא תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם, הרי כאן שמים, וכלל בהן בין שרץ האדמה בין שרץ המים, ותשוב מבשרם לא תאכלו ומשום וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו (שם. וכעי״ז פסחים כד.). **נמלה.** שהיא שרץ האדמה, לוקה חמש. תרתי הא דאמרן, וכל הולך על גחון לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום, הרי ג׳, וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל, הרי ד׳, ולא תטמאו את נפשותיכם בכל הרומש על הארץ הרי ה׳, כולן בפרשת וייחי ביום השמיני (ערובין שם. וכעי״ז פסחים שם). **צרעה לוקה שש.** לרעה שרץ העוף היא וגם שרוצת על הארץ יש בה אלו חמש לאוין ומוסיף עליה לאו דשרץ העוף בתורת הבהמה טהורה וכל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו, שרץ לשון רמיזה ומעוגע ואינו נראה, ואין בהמה ואינה הנבוטין מן הארץ בכלל שרץ, הלכך לא תשקצו את נפשותיכם בבהמה וכעוף וגו׳ דכתיב בקלרוסים תהיו, אינו מן המנין דלאו בשרצים כתיב (פסחים כד. וכעי״ז ערובין שם). **ואפי׳ מעשר עני.** דקיל בלקרה בעלמא, דלאו לד קדושה אית ביה (יבמות פו.). **ואכלו בשעריך.** בשנה הבלשית שתמצי קרא (שם). אין צריך לקרות את השם כו׳. הלוקח פירות מעם הארץ בשנה הבלשית וכא לו להפרים מעשר עני, אינו צריך לקרות עליו לא מעשר עני, דלמעשר ראשון ליכא לאיתנא, דליתי לוי דאיה דלא יכנוס עם הארץ וליתיב ליה, ותרומה ליכא לאיתנא דלא נחשבו עמי הארץ על תרומה לאית בה עון מיתה, ומעשר שני ליכא בשנה הבלשית, אבל בתרומת מעשר מיתייב, דלא למדנו בה עון מיתה דלא מתיקשא לתרומה גדולה, והואיל ולא כתיב בה בפירוש מיתה, משום הכי לא נייא ע״ה לתיקשא ולא מפרש ממנה תרומת מעשר, ועל מעשר עני אין צריך לקרות עליו אפילו אם מעשר (נדרים פד.).

מסורת הש״ס

ט) ג״ל דתניא, כ) ב״ק לד. סנהדרין פח. תמורה ו., ל) גיטין לו. [בכורות מו.], מ) פסחים כד. עירובין כח., נ) [נ״ל רבה], ס) [נ״ל רבה], ע) [כדפו״י הגי׳ רב יוסף אמר ר׳ יוחנן], פ) יומא פו., צ) [נדרים פד. ע״ש], ק) נדרים פד. דמאי פ״ד מ״ג, ר) [חלה פ״ל מ״ג], ש) [נ״ל אל], ת) [ויקרא יא], א) [ויקרא כ], ב) [כס״ל נוסף: כריתה], ג) [נ״ל בלא הדיה. מהרש״ל], ד) גירסת רש״ל שפיר לתרוייהו כו׳, ה) [וכ״כ הערוך בערך ביעיתא כשם השאלתות ועם דבשאלתות שלפנינו לא מצאתין],

---

גליון הש״ם

גמ׳ אכל פוטיתא. עיין מ״ק דף כ ע״ב תוס׳ ד״ה מייב: דש״ל ד״ה משום כדית נבילה שכשבולעו הוא מה. עיין תוס׳ דף קכ ע״ב כרש״י ד״ה נמי׳ ותוי״ל דנמלה זוטרא מיוחדים ומת בשעת הבליעה אבל לאחר אלים מיותיה:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ומשכחת לה: (ב) תוס׳ ד״ה (בע״א) התם וכו׳ בהדיה וגזלה ושבחת שבעונו אבל קשה דמשמע דמקשה פריך אף לר״ל מדנקט קיימו ולא קיימו וי״ל דלא פריך אלא לר׳ יוחנן אבל לר״ל אתא שפיר וקיימו נקט אגב גרדא כל״ל: (ג) ד״ה ביעיתא וכו׳ לאף על גב דהיכא דמשמע במים וכו׳ דלא הוה במים הוה עיקר: (ד) ד״ה ריסק וכו׳ אל דבר אינה אינה ד״ה ריסק וכו׳ אל דבר אינה אינה דכיון דמשמע: (ה) בא״ד ואכל אל דבר אינה אינה: (ו) בא״ד ואע״ג שאין בו לא איסור כולל: (ז) ד״ה ולא וכו׳ דכיון דנמיה:

מוסף רש״י

מצות פאה להפריש מן הקמה. דכתיב לא תכלה פאת שדה לקצר (ב״ק צד.) אלא הנח לפיהם והם יקצרוהו (סנהדרין פח.). מירחו. מתליה את הכרי בגרפה ומיזרה הוי גמר מלאכה למעשר (ב״ק צד.) ונתחייב במעשר דגמרה מלאכתו (סנהדרין פח.) דאיקבע למעשר ולתרומה (חתורה ו.). מעשר רנותן לו. מעשר כל מעשרותיו אחלה ואחר כך נותן לו פאה כדי שלא יפסיד עני, שאלו היה נותני קודם מירות, אע״פ שעני מלרף לקט שכחה ופאה הרבה ועושה מהן כדי פטור מן המעשר, שהרי הפקר הוא, אבל עכשיו שנתחייב בו בעל הבית נתחייב במעשר, דהכי אמרינן במקבת ברכות (מ:) לקט שכחה ופאה שעשאן בגורן הוקבעו (ב״ק צד. וכעי״ז סנהדרין שם). אף מפריש

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות יז.

מד א מיי׳ פ״ט מהל׳ מעשר הלכה ג:
מה ב מיי׳ שם הל׳ ח:
מו ג מיי׳ פ״ג מהל׳ מאכלות אסורות הל׳ כא סמג לאוין קלב טוש״ע י״ד סי׳ ק סעיף ח:
מז ד ה מיי׳ פי״ח מהל׳ מעשה קרבנות הל׳ ה סמג לאוין שכה:
מח ו מיי׳ פ״ב מהל׳ מעשר שני הל׳ ה סמג לאוין רסד:
מט ז מיי׳ פ״י מהל׳ קרבן פסח הל׳ ח סמג לאוין שכו:
נ ח מיי׳ שם הל׳ יא:
נא ט מיי׳ שם הל׳ ח:
נב י מיי׳ פי״ג מהל׳ שחיטה הל׳ ח סמג לאוין רסה טוש״ע י״ד סי׳ רלב סעיף ו:
נג כ מיי׳ שם הל׳ ב ופט״ז מהל׳ סנהדרין הל׳ ד ופי״ח הל׳ ג ופי״ח מהל׳ מתנות עניים הל׳ ג:
נד ל מיי׳ פי״ג מהל׳ כלאים הל׳ ג והל׳ ד סמג לאוין רס:
נה מ מיי׳ פי״ח מהל׳ מעשה קרבנות הל׳ ד סמג לאוין שכד:
נו נ מיי׳ פי״ח מהלכות כלאים הל׳ טז סמג לאוין שמג:
נז ס מיי׳ פי״ח מהל׳ מעשה קרבנות הל׳ ה סמג לאוין שכה:

תורה אור השלם

ו. לֹא תֹאכַל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ:
דברים יב יז

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה קדשים וכו׳ מעשר שני הא מנא: **(ב)** תוס׳ ד״ה ורבנן וכו׳ דלדבריו דר״ש קא אמרי וכו׳ אתי לן מיהא:

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ דטריחא. נ״ל דסניף:

קורא ואין צריך להפריש. דכיון שקרא עליו שם יצא הכרי תמורת טבל ושאר המעשרות הוא צריך להפריש על כרחך לפי שצריך להפריש ממעשר ראשון תרומת מעשר ואיתנה לכהן שהיא במיתה לזרים ומעשר שני צריך להעלותו לירושלים ולאכלו: **רבנן סברי ודאי טבל.** לפיכך ספיקו צריך להוציאו מידי ספק טבל: **לא נחשדו.** דממונא הוא אין בו איסור אכילה אלא גזל עניים ואיהו לגזל עניים לא חיים: **אפרושי מפריש ליה.** לאפקועי טיבליה נהי דמעשר ראשון לא מפריש דסבר אי מפרישנא ליה בעינא לאפרושי תרומת מעשר מיניה שהוא במיתה ונותנה לכהן ומעשר שני נמי אי מפרישנא ליה בעינן אסוקיה ומיכליה בירושלים: **מחלוקת בחטה.** שהיא כברייתה: **כך מחלוקת בזו.** דקסבר ר׳ שמעון בכל האיסורין כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן על שגגת כרת והלכה למשה מסיני היא: **מתני׳ עד שלא קרא עליהן.** אדמי אוכד וגו׳[1] ובגמרא יליף היכן הוזהר: **קדשי קדשים חוץ לקלעים.** או שאכל קדשי קדשים בזמן משכן חוץ לקלעים ובגמרא מפרש היכן מוזהר: **קדשים קלים חוץ לחומה.** אזהרתיה מלא תוכל לאכול בשעריך וגו׳[2] וכן מעשר שני. ובגמרא פריך מעשר שני (א) תנא ליה לעיל מעשר שני והקדש שלא נפדו והיינו שאכלו חוץ לחומה בלא פדיון: **המוסיר בטהור אינו לוקה.** כדאמר לעיל(ב) בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה כו׳: **השובר.** עשה בטמא כדאמרינן בספחים (דף פג.) ועשה לא תשברו בו[3] בכשר ולא בפסול: **לוקה ואינו משלם.** קסבר שלחן(ג) מעיקרא משמע ואין כאן לאו שניתק לעשה דאע״ג דכתיב שלח תשלח אחר לא תקח לאו לגימרא דאם לקחת שלח אלא לא תקח אלא שלחנה קודם לקיחה: **וחכמים אומרים משלח ואינו לוקה.** קסברי שלח אחר לא תקח משמע ולאו שניתק לעשה הוא: **גמ׳ זו דברי ר׳ עקיבא.** מתניתין דקתני בכורים קרייה מעבכא בהו ר׳ עקיבא היא שהיה רגיל רבי לסתום דבריו במשנה בסתם בכמה מקומות והכי שמיע ליה לר׳ יוחנן דאית ליה לר׳ עקיבא קרייה מעבכא בכורים: **הנחה.** לפני המזבח מעבכא בהו דשנה בה קרא (דברים כו) והניחו לפני וגו׳ (שם) והנחתו לפני וגו׳: **וגימא זו דברי ר׳ שמעון.** דהוי ליה לאיתויי סייעתא למילתיה[4] ממתניתין דלקמן דשמעינן לר׳ שמעון בה דאית ליה כי מתניתין דקרייה מעבכא בהו: **מאי ר׳ שמעון.** היכא שמענא ליה דאמר הכי: **ותרומת ידך.** סיפיה דהאי קרא הוא לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבותיך ותרומת ידך. סיפיה להאי קרא הוא לא תוכל לאכול בשעריך דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבותיך ותרומת ידך וקרים ר׳ שמעון לקרא מסיפיה לרישיה דאי הוה דרים ליה מרישיה למיפיה לא מדרים ליה כי האי גוונא ולקמיה מפרשינא ליה: **תרומת ידך אלו בכורים.** דכתיב (דברים כו) ולקח הכהן הטנא מידך: **אם לאוכל.** בכורים חוץ לחומה לאסור כדמשמע קרא לא תוכל לאכול בשעריך וגו׳: **קל וחומר ממעשר הקל.** שהרי כתיב בתחלת המקרא מעשר דגנך. ולקמיה מפרש מאי חומר דבכורים ממעשר: **עד שלא קרא עליהן.** אדמי אוכד אדי דאם אינו עניין חוץ לחומה תנהו עניין לאיסור אחר הראוי להם: **לפני זריקה שהוא לוקה.** דאם אינו עניין חוץ לחומה תנהו עניין לכך שזהו איסור החמור שאתה יכול לתתו לענין לאו שאין בו אזהרה מפורשת במקום אחר אלא עשה בלבד (שם יב) ודם זבחיך ישפך והדר והבשר תאכל [פסחים עז.]: **קל וחומר מפורש ושלמים.** ולקמיה מפרש מאי חומריה דבכור מתודה ושלמים: **אפילו לאחר זריקה שהוא לוקה.** אם זר הוא שאין הבכור נאכל אלא לכהנים וזו היא אזהרתו ובמקום אחר עשה הוא דאשכחן בה אף בכור שור וגו׳ ובשרם יהיה לך וגו׳ (במדבר יח): **אם לאוכל לאחר זריקה.** והוא זר קל וחומר מבכור. ולקמיה מפרש מאי חומרא דחטאת מבכור: **חוץ לקלעים.** ואזהרת עשה מצינו בה במקום אחר (ויקרא ו) במקום קדוש תאכל בחצר אהל מועד לאוכל

[1] אקורא את השם ואינו צריך להפריש מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר ודאי טובלו ומר סבר ודאי אינו טובלו אמר ליה אביי אי הכי אדמיפלגי בספיקו ליפלגו בודאי אלא דכולי עלמא ודאי טובלו והכא בהא קא מיפלגי מר סבר לא נחשדו עמי הארץ על מעשר עני של דמאי כיון דממונא הוא אפרושי מפריש ורבנן סברי כיון [א] דטריחא ליה מילתא [2] לא מפריש: כמה יאכל מן הטבל וכו׳: אמר רב ביבי אמר רבי שמעון בן לקיש מחלוקת בחטה אבל בקמח דברי הכל כזית ורבי ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו תנן אמר להם ר׳ שמעון אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב אמרו לו מפני שהיא כברייתה אמר להן אף חטה אחת כברייתה חטה אין קמח לא לדבריהם קאמר להו לדידי אפילו קמח נמי אלא לדידכו אודו לי מיהת דחטה אחת כברייתה ורבנן [3] בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה תניא כותיה דרבי ירמיה [4] רבי שמעון אומר כל שהוא למכות לא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **מתני׳** האוכל בכורים עד שלא קרא עליהם [5] קדשי קדשים חוץ לקלעים [6] קדשים קלים [7] ומעשר שני חוץ לחומה [8] השובר את העצם בפסח הטהור ה״ז לוקה ארבעים אבל [9] המותיר [10] בטהור [11] והשובר בטמא אינו לוקה ארבעים [12] הנוטל אם על הבנים [13] רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלח וחכמים אומרים [14] משלח ואינו לוקה [15] זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה: **גמ׳** אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן זו דברי רבי עקיבא סתימתאה אבל חכמים אומרים [16] בכורים הנחה מעבכת בהן קריאה אין מעבכת בהן ולימא זו דברי רבי שמעון סתימתאה הא קא משמע לן דרבי עקיבא כרבי שמעון סבירא ליה מאי ר׳ שמעון [17] דתניא [18] ותרומת ידך אלו בכורים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הקל ומה מעשר הקל אוכלן חוץ לחומה לוקה בכורים לא כל שכן הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מבכורים עד שלא קרא עליהן שהוא לוקה ונדבותיך זו תודה ושלמים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הא לא בא הכתוב אלא [19] לאוכל בתודה ובשלמים לפני זריקה שהוא לוקה ובכורות זה הבכור אמר ר׳ שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה ק״ו ממעשר אם לפני זריקה ק״ו מתודה ושלמים הא לא בא הכתוב אלא [20] לאוכל מן הבכור אפי׳ לאחר זריקה שהוא לוקה בקרך וצאנך זו חטאת ואשם אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתודה ושלמים אם לאחר זריקה קל וחומר מבכור הא לא בא הכתוב אלא [21] לאוכל מחטאת ואשם אפילו לאחר זריקה חוץ לקלעים שהוא לוקה נדריך זו עולה אמר ר״ש מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה ק״ו ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתודה ושלמים אם לאחר זריקה ק״ו מבכור אם חוץ לקלעים קל וחומר מחטאת ואשם הא לא בא הכתוב אלא

ורבנן בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה. תימה דבפרק גיד הנשה (חולין דף לו. ועט: ושם) אמרינן אמאי גיד דבריה הוא ולא בטיל ואע״ג דלית ביה נשמה וי״ל דהכי קאמר שאני גיד דבריה הוא וכיון דאתיא מבריית נשמה שפיר הוא בריה ולא נראה דהא נבלה דקא אתי מבריית נשמה ואעפ״כ לא הוא בריה אלא על כרחך הטעם תלוי דכל שאוכד שמו כשנחתך הוי בריה וניחא מגבילה שאינו אוכדת שמה שלפעמים אף כשנחתכה קורין אותה נבילה ולכך לא הוי בריה אבל גיד אוכד שמו על ידי שנחתך אבל ק״ק לי [22] מאי קאמר הכא בריית נשמה חשיבא ליה [23] לימא דלדבריו דר״ש [24] אמרי לדידן אפילו נמי אית ביה נשמה לא הוי בריה אלא לדידן דבריה הוא אודי לי מיהא דכיון דליכא נשמה דבטלה: דלמאי

[1] אדמי אוכד אדי דאם אינו עניין חוץ לחומה תנהו עניין לאיסור אחר הראוי להם. [2] לא מפרש. [3] בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה. [4] אמרי לדידן אפילו נמי אית ביה נשמה לא הוי בריה אלא לדידן דבריה הוא אודי לי מיהא דכיון דליכא נשמה דבטלה. [5] אם לאוכל. [6] אם לאוכל. [7] אם לאוכל. [8] אם לאוכל. [9] אם לאוכל. [10] אם לאוכל. [11] אם לאוכל. [12] אם לאוכל. [13] אם לאוכל. [14] אם לאוכל. [15] אם לאוכל. [16] אם לאוכל. [17] אם לאוכל. [18] אם לאוכל. [19] אם לאוכל. [20] אם לאוכל. [21] אם לאוכל. [22] אם לאוכל. [23] אם לאוכל. [24] אם לאוכל.

מסורת הש״ס

(א) מאר ד. שבועות כא: כד. מעילה יח., **(ב)** שבועות ג: פסחים פג. פד., **(ג)** [חולין קמח. לעיל עז.], **(ד)** [עי׳ בתוספתא פ״ד], **(ה)** לקמן יח:, **(ו)** חולין קכ: פסחים לו: [ובמתא עג: מעילה עו:], **(ז)** [דברים כו], **(ח)** [דברים יב], **(ט)** [דף עז.], **(י)** [שמות יב], **(כ)** [דברים כבן], **(ל)** ל״ל מתמניתא, **(מ)** [וש״ע בתוס׳ חולין לו. תד״ה מ״ט דרבנן], **(נ)** רש״ל וי״ל.

מוסף רש״י

ואינו צריך להפריש. אלא נותן עיניו בגד זה ואומר מכאן אני טובל ואוכלו הוא בעצמו, דהמוציא מחבירו עליו הראיה, דאמר ישראל לעני אייתי ראיה דלא הפרשו עם הארץ ויהיבנא לך והכי אמרינן בפרק בתרא דסוטה (מח.) מעשר ראשון ומעשר עני המע״ה (נדרים פד:). **כל שהוא.** בכל האיסורין, למכות. בהתראה, לא אמרו בזית. הלכה למשה מסיני, אלא לענין קרבן. דבגגת כרת (שבועות כא:) ובאכילה כל שהוא עובר עליו (מעילה יח.). **המותיר בטהור.** בפסח טהור וכשר (שבועות ג:) אפילו בטהור וכל שכן בטמא (שם ופסחים פג. פד.). **והשובר בטמא אינו לוקה.** לא המותיר משום לא תותירו ולא שובר בטמא משום לא תשברו (פסחים פד:). **לוקה ואינו משלח.** דאיסורא דעבד עבד (חולין קמא.) קסבר שלח מעיקרא משמע, לא תקח האם אלא שלחנה קודם לקיחה, ואע״ג דכתיב בתר לא תקח, לאו לגימרא דאם לקחת שלח ואיהו לאו שניתק לעשה, אלא לאו שקדמו עשה הוא (לעיל עז.). **משלח ואינו לוקה.** קסברי שלח אחר לא תקח משמע דכתיב, והוה ליה ניתק לעשה ואם לקחו שלח (שם). **זה הכלל כו׳ אין חייבין עליה.** אלא יקיים העשה ויפטר (שם) אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן דאמר קיימו ולא קיימו, אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה, ואם לא שלח לוקה, וצריך לשלח אחר לקיחה משמע, ולמאן דאמר בטלו ולא בטלו, בעי עד שישמוט אותה ואי לא לא לקי (חולין קמא.). **ותרומת ידך אלו בכורים.** דכתיב בהו יד ולקח הכהן הטנא מידך (פסחים לו:) דבעי הנחת מקום דכתיב ושמת בטנא והלכת, והתם אשמעינן עשה והכא אשמעינן אזהרת לאו לאוכלן בגבולין, דאילו תרומה ממש קדשי הגבול היא ולא בעי תומה (ובמות עג.).

עין משפט נר מצוה

נח א מיי׳ פי״ח מהל׳ מעשה קרבנות הל׳ ח סמג לאוין שכח:

נט ב מיי׳ פ״ג מהל׳ פיכורים הל׳ ח:

ס ג מיי׳ פ״ג מהל׳ מעשר שני הל׳ ה סמג לאוין רסד:

סא ד מיי׳ פ״ד מהל׳ מעשר שני הל׳ ט:

דלמאי דסבירא ליה לדידיה מסרס ליה לקרא ודריש ליה. דאילו היה דורש המקרא כסדרו לא היה נפקא ליה מקרא כדדרים השתא כדפ״ה ואם תאמר אכתי אמאי משכח לר׳ שמעון בכך אדרבה קשה מנלן למדרש הכי ולסרוסי לקרא ויש לומר דשפיר קדרים דעל כרחך בכור לא אתא לקודש זריקה אע״פ שנכתב קודש לתודה (ו) דמכל מקום אי להכי אתא ליתמיק מיניה וילפינן ליה שפיר מתודה שנכתב בסוף כך גרשה למשי״ח וכדפירש בתוספות דעל כרחך תודה אתיא לקודש זריקה דאיסורא אחרינא ליכא לאוקמא בה דליכא לאוקמי (ב) ג) (בה) אחר זריקה דשרי לזרים והלכך ליכא למימר דמוקמינן בכור שנכתב קודש לפני זריקה דאתי בקל ואומר מתודה (ג) וכולהו דמסתבר דהא מכל מקום על כרחך צריך לאוקמי תודה לפני זריקה אע״ג (ד) דאחד לד חמור הוא אצל עולה מכל מקום לא אתא אלא להכי דכפירש ואם כן סוף סוף משמע (ד) בבכור: **איסורא** בעלמא. אתא בכולהו (ה) הא דמרבה אזהרה לכל חד וחד והוי בדבר חדש היינו איסורא בעלמא אבל עיקרא דמלקות דכל חד וחד אתא חוץ לחומה ואתי ק״ו דר׳ שמעון ומגלה בכולהו איסור בכל חד וחד בחדש בבכורים עד שלא קורין ובתודה עד שלא זרק ואם תאמר ומנלן לר׳ שמעון לפרושי איסור חדש בהו הא צריכא למלקות חוץ לחומה ומאי קאמר בבכורים חוץ לחומה קל וחומר ממעשר אלא לא בא הכתוב אלא לאוכל עד שלא קרא עליהן הא שפיר איצטריך למלקות דחוץ לחומה וכן לכולהו ויש לומר דמסתברא ליה לר׳ שמעון דכל קרא אתא לשני דברים לאיתויי איסור חדש וגם לאיתויי נמי למלקות חוץ לחומה והכי קאמר אם ללמדנו בבכורים איסור לחוץ לחומה הרי קל וחומר ממעשר אלא לאתויי איסור דעד שלא קרו וגם נמי אתו למלקות לחוץ לחומה והא דקתני בתודה ושלמים אלא לאוכל לפני זריקה לאו דוקא לוקה אלא איסור בעלמא ובכולהו לוקה לאו דוקא ופריך והא אמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה כו׳ לר׳ שמעון לוקה חמש חד משום חוץ לחומה דאתי בקל וחומר ממעשר וחד משום לאו דלפני זריקה כו׳ אלמא דר׳ שמעון מלקות קאמר ולא איסורא ומשני מאי חמש חמש איסורי וליכא מלקות אלא באוכל חוץ לחומה גרידא והא אין תנן אלו הן הלוקין פירש הקונטרס וקתני בכורים עד שלא קרא עליהן וקדשי קדשים חוץ לקלעים מה שהזכיר בקונטרס קדשי קדשים קשה דמזה לא משני מידי כדפירש הקונטרס גופיה במסקנא לכ״ג לפרש דהש״ס לא פריך אלא מבכורים דמקדשי קדשים לא פריך הש״ס דהתם איכא אזהרה כמו שאפרש מבשר בשדה ערפה כדפי׳ הקונטרס בסמוך (ו) אבל מקדשים קלים לא פריך הש״ס דהתם עיקר מלקות איכא מפשטיה דקרא בלא שום ייתור מכדי כתיב והבאתם שמה לכתוב לא תוכל לאוכלם וקאי אקרא דלעיל שהם מפורשים בו הלכך לאוכל חוץ לחומה לקי לא (ו) בעי קרא שהרי כולן מפורשים בו ולכך לא הוי לאו שבכללות מהדר פרושי בכל חד למה לי שמע מינה ליחודי לאו לכל חד וחד כאילו כתוב בכל אחד פעם שניה לאו דחוץ לחומה וכיון דאינו ענין לו תנהו ענין לדבר אחר הלכך בכורים לאוכל עד שלא קרא עליהן אתא וכן לכל חד וחד למילתיה לדבר חדש ואם תאמר בכל הקדשים הכתובים בכאן דייך אם תתן הלאו ענין למלקות לפני זריקה בכולן חוץ מבכורים אע״ג דילפינן מקל וחומר אין מזהירין מן הדין דבשלמים ותודה ע״כ צריך לאוקומי קודם זריקה דלא שייך בהו איסור דבכורים ופרש״י אין הכי נמי דהא (ח) דפטרינן לכולהו איצטריך באוכל לפני זריקה והא דר׳ שמעון מפרש לבכור לאזהרה לאוכל אחר זריקה איסורא קאמר מחטאת ואשם דתני חוץ לקלעים לוקה היינו משום בשר בשדה ערפה לא תאכלו הוא דנפקא כדלקמן ולוקה חמשה דאמר רבא חמש איסורי קאמר וצריך לומר הכא כדפרישית לעיל דרמינן ליה לר״ש דבכור אתי לאזהרה דאיסורא לאחר זריקה והא איצטריך ללקות לאוכל (ו) [חוץ לחומה לפי] שאין עושין מן הדין אלא משמע ליה דלאו דבכור ודכולהו אתו לשני דברים חדא לאיסור וחדא למלקות לפני זריקה ולכך אמר ר״ש דלאו דבכור לא הוצרך לאיסור לפני זריקה דמקל וחומר דתודה למדנו אלא איסור דלאחר זריקה וכן בחטאת ועולה ע״כ וטובא קשה דמנא ליה הא לר״ש דאזהרה בכל חדא אתו משום איסור ומלקות דהא אזהרה דבכורים לא אתי אלא למלקות בבכורים דעד שלא קרא ולשום איסור חדש לא אתי ותודה נמי לא אתי אלא למלקות דלפני זריקה ומנליה דאיתי אתו בשביל איסור חדש דבכל חד אימא דלא אתי אלא משום מלקות דלפני זריקה גרידא ותו מאי קאמר בתודה ובכולהו אי לחוץ לחומה קל וחומר ממעשר היה לו לומר דמגופיה (ט) אתא דמאי למכתב לא לאוכלם דבשביל זה לא היה לו למהדר ולפרש ועוד קשה לגישנא דר״ש דאמר אלא לאוכל מבכור אחר זריקה שלוקה ואינו אלא איסור בעלמא ועוד קשה דכיון דהא דמרבינן איסורין (י) בעלמא הוא כדפירש הקונטרס

דלמאי דסבירא ליה לדידיה מסרס ליה לקרא ודריש ליה.

אלא [א]לאוכל מן העולה לאחר זריקה אפילו בפנים שהוא לוקה אמר רבא דילידא אימיה כר״ש תיליד ואי לא לא תיליד ואע״ג דאית להו פירכא מאי חומרא דבכורים ממעשר שכן [ב]אסורים לזרים אדרבה מעשר חמור שכן [ג]אסור לאונן ומאי חומרא דתודה ושלמים ממעשר שכן טעונין מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אדרבה מעשר חמור שכן [ד]טעונין כסף צורה ומאי חומרא דבכור מתודה ושלמים שכן קדושתו מרחם אדרבה תודה ושלמים חמורים שכן טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ומאי חומרא דחטאת ואשם מבכור שכן קדשי קדשים אדרבה בכור חמור שכן קדושתו מרחם ומאי חומרא דעולה מחטאת ואשם שכן כליל אדרבה חטאת ואשם חמירי שכן מכפרי וכולהו חמירי מעולה דאית בהו שתי אכילות אלא מאי דילידא אימיה כרבי שמעון דלמאי דסבירא ליה לדידיה מסרס ליה לקרא ודריש ליה וכי מזהירין מן הדין הא [ו]אפילו למאן דאמר עונשין מן הדין אין מזהירין מן הדין איסורא בעלמא והאמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה לרבי שמעון לוקה חמש חמשה איסורין הוו והא אנן תנן אלו הן הלוקין אלא

לאוכל עולה. אפי׳ לאחר זריקה ואפי׳ כהן שהוא לוקה ואזהרת עשה אשכחן בה בעלמא (ויקרא ו) וערכו בני אהרן וגו׳ כליל היא ולא לאכילה: **דילידא אימיה כר׳ שמעון תיליד.** כל שאמו יולדת תנקש רחמים יהי רצון שיהא כר׳ שמעון: **ואע״ג דאית ביה פירכא.** למילתיה כדמשכח פירכא בבולהו ואזיל: בכורים מותרים לאונן לר׳ שמעון ביבמות בפרק הערל (דף עג.): **אונן.** יום מיתת אמו: **טעון כסף צורה.** לפדיונו דכתיב (דברים יד) וצרת הכסף בידך דבר שיש עליו צורה (ב): בכור אינו טעון לא סמיכה ולא נסכים כדתנן במנחות בפ׳ שתי מדות (דף נב.): **אלא מאי היא דילידא אימיה כו׳.** הואיל ואית פירכא למילתיה מהו שבאו: **דלמאי דסבירא ליה מסרס לקרא ודריש ליה.** לפי דעתו שהומרים שהוא מוצא בפותו שהוא מוצא חמורים גרמין לו חומר סרס את המקרא לדורשו בהפך למצוא איסורין שמצא שאם דרשו כסדרו לא היה יכול ללמוד ממנו האיסורין הללו בכל אחד ואחד שאם דרש תחלה ובכורות זה הבכור וכי מה בא ללמדנו אם לאוכלו חוץ לחומה ק״ו ממעשר אם לאוכל לפני זריקה ק״ו מתודה ושלמים אין זה נכון שעדיין לא מצאו בתודה ושלמים ועל כרחו היה צריך לומר הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מן הבכור לפני זריקה שהוא לוקה ומעתה אין לו אזהרה לאוכל ממנו לאחר זריקה והוא זר וכן בכולן זה אחר זה: **וכי מזהירין מן הדין.** דקאמר אם לאוכלו חוץ לחומה קל וחומר ממעשר כו׳ ותו אם לפני זריקה קל וחומר מתודה (ג) דלמא כולהו לחוץ לחומה אתו ודקאמרת קל וחומר אין מזהירין מן הדין ואין כאן אם אינו ענין: **ואפי׳ למאן דאמר כו׳.** הכא ר׳ יצחק (ד) דאית ליה באחותו בת אביו ובת אמו עושין מן הדין וגבי אזהרה איכא קרא יתירא: **איסורא בעלמא.** האי דקא מייתי בכולהו אזהרה בק״ו לאיסורי בעלמא קאמר ולא למלקות: **זר שאכל מן העולה כו׳.** דוקא זר קאמר ואע״ג דכהן לגבי עולה זר הוא הכא זר דוקא קאמר דאי כהן בגר ליה חד לאו דהא חמש דקאמר חד משום חוץ לחומה דאתי בקל וחומר ממעשר וחד משום לפני זריקה דאתי בקל וחומר מתודה ושלמים וחד משום זר גמור אפי׳ לאחר זריקה דאתי בקל וחומר מבכור וכ״ש לפני זריקה וחד משום אוכל חוץ לקלעים דאתי בקל וחומר מחטאת ואשם וחד משום אוכל עולה ואפילו כהן ובתוך הקלעים וכל שכן זר חוץ לקלעים וחוץ לחומה אלמא לוקה חמש: **משום חמשה איסורים.** קאמר ולא לקות עליהן: **והאנן תנן אלו הן הלוקין.** וקתני בכורים ואוכל קדשי קדשים חוץ לקלעים: קרא

מסורת הש״ס

ו) [ובמוס קו: ענין עושין מן הדין עי׳ עוד בסנהדרין נד. וש״נ], ב) [ב״מ מז:], ג) [בכ״מ נוסף: ובשלמים], ד) [כריתות ג.], ה) ל״ל בזר וכ״מ בכ״מ, ו) גירסת רש״מ דייחד הוא אצל עולה ול״כ סוף סוף כי׳, ז) גי׳ רש״ל וגי׳ רש״מ וגי׳ לפני זריקה.

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה דלמאי וכו׳ קודם לתודה דאי להכי כל״ל ותיבת דמכל מקום נמחק: (ב) בא״ד לליכא לאוקומיה לאחר זריקה דהא שרי לזרים כל״ל ותיבת בה נמחק: (ג) בא״ד בקל ואומר מתודה והכי מסתבר: (ד) בא״ד סוף סוף משמע דבבכור אתא לאחר זריקה הס״ד: (ה) ר״ה איסורא כי׳ בכולהו פי׳ הא דמרבה וכו׳ בכל חד וחד בדבר חדש בבכורים עד שלא קרא ובתודה: (ו) בא״ד כדפי׳ הקונטרס בסמוך ומקדשים קלים נמי לא פריך כל״ל ותיבת אבל נמחק: (ז) בא״ד חוץ לחומה לא צריך קרא שהרי נולן כל״ל ותיבת לקי נמחק: (ח) בא״ד אין הכי נמי דהא דדרשינן לכולהו איצטריך לאוכל לפני וכו׳ וחטאת ואשם דקתני חוץ לקלעים: (ט) בא״ד דמגופיה אתא דקרא אתא דמלי: (י) בא״ד ועוד קשה דכיון דהא דמרבינן איסורין דבעלמא הוא דקאמר כדפי׳ הקונטרס למה לי תיפוק ליה דבכל חד וחד נכתוב קרא לאיסור כדפי׳ הקונטרס לעיל כל״ל וגי״ב פי׳ דאיכא בכל חד עשה דתודה שמעינן מקרא ידם זמחיך יספך והבשר תאכל ובכור כתיב אך בכור שור וגו׳ ובשרם יהיה לך וגו׳ וכן בחטאת ואשם ועולה כדפרש״י בעמיד זה:

מוסף רש״י

וכי מזהירין מן הדין. מדין קל וחומר לאוקמיה בלאו גמור (יבמות סח.).

אלא קרא יתירא הוא מכדי כתיב [6]**והבאת שם** [1]**ואכלת לפני ה' אלהיך במקום וגו' לכתוב רחמנא לא תוכל לאוכלם מיהדר מפרש בהו רחמנא למה לי אלא ליחודי להו לאוי לכל חד וחד גופא אמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה לרבי שמעון לוקה חמש וילילקי נמי משום** [3]**וזר לא יאכל כי קדש הם** [8]**הני מילי היכא דלכהנים חזי הכא דלכהנים נמי לא חזי וילילקי נמי משום** [4]**ובשר בשדה טרפה לא תאכלו** [5]**כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נאסר הני מילי היכא דבפנים חזי הכא דבפנים נמי לא חזי וילילקי נמי כדר' אליעזר** [2]**דאמר ר' אליעזר לא יאכל כי קדש** [7]**(הוא) כל**

קרא יתירא הוא. הלי קרא דלא תוכל לאכול דקא מני לכולהו בגויה דמכדי כתיב לעיל מיניה והבאתם שמה וכולהו בהאי קרא כתיבי ליכתוב בתריה לא תוכל לאכלם בשעריך אם על מון לחומה בא להזהיר. ולאו שבכללות לא הוי כיון דאכולה קאי הוי לאו אכל חד וחד והיכי דמי לאו שבכללות כגון לא תאכל כי אם לגי אם (ה) וכגון מכל אשר יעשה מגפן היין וגו' (ו) (ז) למיהוי לאו באנפיה נפשיה: **הכי גרסינן מיהדר פרושי ככל חד למה לי ש"מ לייחודי לאו לכל חד וחד.** כאילו חזר וכתב בכל אחד לאו דחוץ לחומה וכיון דאינו ענין לו תנהו ענין לדבר אחר (ב) הלכך בבכורים לאוכל עד שלא קרא עליהן אתא ואינך כל חד וחד למילתיה אתא. ומ"ת בכל הקדשים הכתובים כאן דייך אם תתן את הלאו ענין לאוכל לפני זריקה בכולן חוץ מבכורים אין הכי נמי ומתניתא (ז) דקתני לוקין באוכל קדשי קדשים חוץ לקלעים מוכשר בשדה טרפה לא תאכלו דכתיב ולוקה חמש דקאמר רבא חמשה איסורי קאמר: ר"ג **וילילקי נמי משום וזר לא יאכל.** דכתיב במלואים (ג) ומדכתיב כי קדש הם נתן טעם לדבר לפי שהם קדשי קדשים להזהיר את הזר על כל קדשי קדשים: **דחזי לכהן.** דכתיב ריפה דקרא ואכלו אותם אשר כופר בהם: **כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נאסר.** מבשדה יתירא קא דייק כשדה שאין בו מחיצות ולמדנו מכאן קדשי קדשים חוץ לקלעים [זבחים פב:] ועובר שהוציא את ידו בשעת שחיטת אמו [חולין סח.]: בא

תוכל לאוכלם ואזהרה מצינו כדלקא דעתיה עד השתא דמוקמי איסור חוץ לחומה בכל חד מקל וחומר דמעשר ועיקר הלאו דבכל חד וחד למלקות בדבר חדש הוא דקאתי בכל חד וחד והשתא איכא שני מלקיות בכל חד וחד (י) מחוץ לחומה מקרא אחיא ומלקות בדבר חדש כמו שאנו מעמידין בו עיקר הלאו בקרא קמא אבל מה שבכור למד מתורה וחטאת משתיהן ועולה משלשתן הנהו לאיסור ולא למלקות דלא מהני הייתור אלא לגלוי לאיסור לחוץ לחומה דילפינן כולהו מקל וחומר למעשר לומר דמלקות נמי איכא ולוקה חמש דקאמר רבא לאו חמש מלקות והכי קאמר בסוגיא [כדפרש"י] ואם תאמר ומעשר גופיה אמאי הדר ופרט ביה וש לומר דמעשר צריך על כרחך לכתוב בהדיא והא דקאמר (כ) לא תוכל לאוכלם משארא דהא ודאי אי לא כתיב מעשר בהדיא ולא כתיב אלא לא תוכל לאוכלם לא הייתי דורש דבר חדש דודאי אין (ל) בהן ייתור לומר מה בא זה ללמדנו מקל וחומר דמעשר שהרי אין אריכות דקרא יותר משאם היה מפרש מעשר לבדו ומיהו קשה למש"ר דא"כ היכי ילפינן כולהו אינך מתודה לענין לפני זריקה וכן (מ) בבכור הא ליכא שום ייתור אריכות לשון דהא כולהו נפקי בחדא מלא תוכל לאוכלם אלא ודאי צריך לומר דכיון דכולן מפורשים בקרא דלעיל והבאתם שמה וגו' כי הדר כתיב לא תוכל לאוכלם הרי כאילו נפרשו כולם בההוא לאו ושפיר גמיר חד מחבריה בקל וחומר כאילו נכתב בהדיא ומכל מקום לא קשה (נ) קושיא שפריך מעשר גופיה אמאי הדר לפרוט ביה דאיכא למימר דאגב אינך כתביה כדאמרינן (ב"ק דף סד:) פרשה שנאמרה ונשנית בשביל דבר חדש שנתחדש ועוד דע"כ ה"א ליכא במעשר לאו בחוץ לחומה מדפרש באינך ושייר במעשר דהא השתא לא תוכל לאוכלם לא קאי אעיקרא ור"י מפרש לייחודי לאו לכל חד וחד דאהני הייתור לגלויי לן דעל כל איסורין שאנו שומעים בכולן מקלים והמורים הללו שבכולן יש חיוב מלקות ולפי זה לוקה ה' דקאמר רבא לוקה ה' ממש וקשה דא"כ מאי פריך בסמוך וילילקי משום דר"ש וכו' לישני דהא (פ) ר"ש לאו שבכללות הוא ואין לוקין עליו דהכי אמרינן פרק כל שעה (פסחים דף מא:) ורבא קא חשיב מלקות ויש לומר דאה"נ דמלי לשנויי הכי אלא עדיפא מיניה משני דלא שייר הכא כלל אותו לאו וא"ת לפי' שפירש והא תנן אלו הן הלוקין דפריך מהא דתנן קדשים קלים חוץ לחומה (ע) וילילקי לישני דמלקות חוץ לחומה מטעם ובשר בשדה טרפה כיון שיצא חוץ למחיצתו נאסר ואומר הר"י דקים ליה להש"ס דטעמא דמתניתין דמחייב (פ) חוץ לחומה לאו מהאי קרא דאם כן ליתני קדשי קדשים וקדשים קלים והוי משמע דמכיון שיצאו חוץ לחומה נאסרו אפילו חזר ואכלם בפנים לוקה עליהן כדאיתא בפרק בהמה המקשה (חולין דף סח: ושם) והשתא דקתני חוץ לחומה משמע שיש מלקות מטעם שאדם האוכלו עומד חוץ לחומה והיינו מקרא דלא תוכל לאכול בשעריך וק"ק בגרייתא דמוקי רבי שמעון בקרא ולאינך חוץ לקלעים תיפוק לי מקרא דובשר בשדה טרפה וגו' וכן ברש בהמה המקשה (שם) דקאמר לפי שמצינו במעשר שאם יצא חוץ למחיצה וחזר דמותר מדכתיב לא תוכל לאכול בשעריך בשעריך הוא דלא תיכול הא יצאו חוץ (י) לקלעים מותרין וקשה דהא חטאת ואשם נמי כתיבי בהאי קרא ואפילו הכי יצאו וחזרו אסורין ופירש ריב"א דודאי גבי חטאת ואשם הכי אמר קרא לא תוכל לאכול בשעריך (אלא) כ"א חוץ הקלעים אבל מעשר ובכורים אמרינן בהאי פירקא דלית ביה לאו עד שיראו פני הבית וקאמר לא תוכל [לאכול] בשעריך משמע בשעריך ודאי לא תיכול אבל אם חזרו ודאי מותרין: **וילילקי** משום **זר לא יאכל קדש.** רש"י פירש דלא גרסינן ליה משום דההוא בתרומה כתיב ואף כי גמרי חטא חטאת מתרומה אפ"ה לא ניחא דסוף סוף ליתיה אלא בשוה פרוטה ושנו (כ)(כמו) אכילה ורבא לא מני אלא אכילת זית אלא גרס זר לא יאכל כי קדש הם:

וילילקי משום **ובשר בשדה טרפה לא תאכלו.** וקשה אמאי לא אמרי' בשר בשדה שהרי כולל הוא כל הסרון מחילה בין הוצאה עובר ידו חוץ

(שם דף קב: ושם) דאוכל בשר מן המי לוקה משום בשר בשדה שהרי כולל הוא כל הסרון מחילה בין הוצאה עובר ידו חוץ לאמו בין הוצאה חוץ לחומה דאמאי שנא מואם גלי אם דתחשוב לאו שבכללות וי"ל דלא חשבינן לאו שבכללות אלא כגון גלי אם שכולל גם ומבושל וכן כל שבקודש פסול דיולא וטמא ופסולין אחרים שהן שני שמות אבל הכא שכולל כל יולא לבד ושם יולא חדא היא רק דהוי בכמה דרכים לא חשיב ליה לאו שבכללות תדע דהא לאו דנותר נפיק מוסרפת הנותר בשם לא יאכל והתם מיניה חזינן נותר דתודה ונותר דקדשים קלים ונותר דקדשי קדשים ולא חשיב לאו שבכללות כך נראה למש"ר. [וע' היטב תוס' יומא לו: ד"ה לאו דנבילה וכו']:

כל

מסורת הש"ס

ו) [ל"ל והבאתם שמה וגו' ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם וגו'], ב) [זבחים פב: חולין סח.], ג) פסחים כד. מעילה ח: ע"ש [ובמעילה איתא דתניא רבי אליעזר אומר לא יאכל וכו'], ד) ל"ל הם, ה) [שמות יב], ו) [במדבר ו], ז) [נדל"ל ומתניתין (ז.)], ח) רש"ל מ"ז, ט) [פסחים כד:], י) רש"א למתיתן, כ) רש"א נלא,

---

תורה אור השלם

1. וְהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעַשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמֹת יְדֵכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם: דברים יב ו

2. וְאָכַלְתֶּם שָׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכֹל מִשְׁלַח יְדֵכֶם אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם אֲשֶׁר בֵּרֲכְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים יב ז

3. וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְזָר לֹא יֹאכַל כִּי קֹדֶשׁ הֵם: ואם יֻחַר מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֹּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא: שמות כט לג-לד

4. וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיֻן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ: שמות כב ל

מוסף רש"י

ובשר בשדה. בגא מחיצות משמע וברש ליה לכל הנשר הטעון מחילה טריפה הוא ביולא ולא מאכל (זבחים פב:).

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פי"ח מהל' מעשה קרבנות הל' ח סמג לאוין שכו:

ב [מיי' שם הלכה ון]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קרא וכו' מגפן היין וגו' הס"ד והבאתם ממחק: (ב) ד"ה הכי גרסינן וכו' מנהו ענין לדבר אחר למיהוי לאו באנפי נפשיה הלכך בבכורים: (ג) ד"ה ה"ג וילילקי וכו' דמדכתב כי: (ד) תוס' ד"ה (בדף הקודם) איסור וכו' יש לומר דאיסורא דלאו לא: (ה) בא"ד עד שלא קרא עליהם וכן בכל חד וחד למילתיה: (ו) בא"ד ליחודי ליה לאו בפני נפשיה הוא דאתא דודאי. ר"ב כלומר לגופיה וה"ג התם בהדיא: (ז) בא"ד אבל הכא כל חד באפי נפשיה מוקמינן. ר"ב כלומר לגופיה ולא לענין שאר איסורין שבתורה: (ח) בא"ד ומסיק דקתני ניחא דקתני בברייתא דלה תאכל בשר מן המי לוקה: (ט) בא"ד והבאתם שמה כל"ל ותיבת לה ממחק: (י) בא"ד ומפרש: (כ) בא"ד כבל חד וחד מלקות לחוץ לחומה מקרא יתירא אתיא וכו' עיקר הלאו מקרא וכו' ולא מהני הייתור וכו' דילפינן לכולהו מקל וחומר ממעשר: (ל) בא"ד דקאמר לכתוב לא תוכל לאוכלם: (מ) בא"ד דודאי אין כאן ייתור לומר מה בא זה ללמדנו הא אתיא מקל וחומר ממעשר שהרי אין: (נ) בא"ד מתודה לענין לפני זריקה וכן לענין לאחר זריקה מבכור הא ליכא שום ייתור: (ס) בא"ד לא קשה הך קושיא דפריך מעשר גופיה אמאי הדר פרט ביה וכו' דע"כ ה"א דליכא במעשר: (ס) בא"ד לישני דהא דר"א לאו שבכללות וכו' מלקות ממש וי"ל דאה"נ למלי: (ע) בא"ד חוץ לחומה דלקי לשני דמלקות: (פ) בא"ד דמחייב חוץ לחומה לאו וקדשים קלים שיצאו חוץ לחומה והוי משמע וכו' ואפילו מזר: (צ) ד"ה וילילקי משום ובשר וכו' שבכללות הוא דאמרינן וכו' חוץ לרחם אמו בין הוצאה וכו' מאם גלי: